

TYRIMO ATASKAITA
APIE REKOMENDACIJAS MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJOMS DĖL AKADEMINĖS
ETIKOS KODEKSŲ RENGIMO, PRIĖMIMO IR ĮGYVENDINIMO

2021 m. rugsėjo 1 d.

Kaunas

Po ginčo (nenoro pateikti dokumentą) akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius (toliau – Kontrolierius) man visgi oficialiai pateikė Kontrolierės Loretos Tauginienės 2020-08-25 įsakymu Nr.V-38 patvirtintas Rekomendacijas mokslo ir studijų institucijoms dėl akademinės etikos kodeksų rengimo, priėmimo ir įgyvendinimo (toliau – Rekomendacijos) (pridedama). Kontrolierės L. Tauginienės 2020-08-25 įsakymo Nr.V-38 preambulėje nurodoma, kad jos yra patvirtintos, įgyvendinant LR Mokslo ir studijų įstatymo 60 str. 4 dalį. Be to, dokumente nurodyta, kad jį parengė Kamilė Kapočiūtė.

LR Mokslo ir studijų įstatymo 60 str. 4 dalyje nustatyta, kad akademinė bendruomenė naudojami akademinė laisve ir vadovaujasi Akademinės etikos kodeksu, kurį atsižvelgdamos į akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus rekomendacijas parengia ir tvirtina mokslo ir studijų institucijos.

Tiesa, Teisės aktų registre nėra paskelbta nė vieno Kontrolieriaus teisės norminio akto LR Teisėkūros pagrindų įstatymo nustatyta tvarka. Pavyzdžiui, Kontrolieriaus tarnyba 2020-10-02 rašte Nr.S-257 savo atsisakymą patenkinti mano prašymą motyvuoja tuo, kad teisės aktas yra paskelbtas Kontrolieriaus tarnybos interneto svetainėje, tačiau tai nėra tiesa: interneto svetainėje tėra paskelbtas teisės akto fragmentas (iškomplektuotas dokumentas), o tokia teisės norminio akto skelbimo tvarka neatitinka LR Teisėkūros pagrindų įstatyme nustatytos teisės norminių aktų skelbimo tvarkos ir tokiu būdu negali būti paneigiama teisė į teisės norminio akto oficialų šaltinį.

Kontrolierius 2020-08-25 įsakymu Nr.V-38 patvirtino Rekomendacijas, įgyvendindamas LR Mokslo ir studijų įstatyme Kontrolieriui nustatytą pareigą. Visuomenei įstatymai garantuoja teisę susipažinti ne tik su iškomplektuotu teisės aktu, bet susipažinti su pilnos apimties teisės aktu, t. y. žinoti, kas ir kokiais pagrindais teisės aktą priėmė, jo preambulę ir kitus LR Teisėkūros pagrindų įstatyme nurodytus būtinus teisės akto rekvizitus. Šiuo klausimu tenka atkreipti dėmesį į Kontrolieriaus ir Lietuvos mokslo tarybos pirmininko ryšius aptariamo dokumento kontekste, nes Lietuvos mokslo tarybos pirmininkas 2020-10-12 priėmė įsakymą Nr.V-510, kuris yra paskelbtas Teisės aktų registre (TAR, 2020-10-12, Nr. 2020-21197). Šis dokumentas yra teisės norminis aktas, o jame yra ne tik minimas Kontrolieriaus 2020-08-25 įsakymas Nr.V-38 (nukreipiamoji teisės norma), bet tai patvirtina ir jo normiškumą.

Rekomendacijų:

1) 17 punkte mokslo ir studijų institucijoms rekomenduojama savarankiškai išplėsti akademinės etikos principus pažeidžiančių elgesio formų sąrašą remiantis, be kita ko, Rekomendacijų 14 punktu ir **2 priede** pateiktais šaltiniais;

2) 24 punkte nustatyta, kad mokslo ir studijų institucija, rengdama savo akademinės etikos kodeksą, turėtų atsižvelgti ne tik į šias Rekomendacijas, bet ir į tarptautinę patirtį (**2 priedas**).

Deja, Rekomendacijų 2 priede yra keletas abejonių keliančių šaltinių:

Rekomendacijų mokslo ir studijų institucijoms
dėl akademinės etikos kodeksų rengimo, priėmimo ir įgyvendinimo
2 priedas

1. Fanelli, D., Ioannidis, J. P. A., & Goodman, S. (2019). Improving the Integrity of Published Science: An Expanded Taxonomy of Retractions and Corrections. *European Journal of Clinical Investigation*, 48, e12898.

2. Hall, J., & Martin, B. R. (2019). Towards a Taxonomy of Research Misconduct: The Case of Business School Research. *Research Policy*, 48(2), 414–427.

3. Janutėnienė, J., Braziulienė, A., Cibulskienė, J., Berkmanas, T., Kližentis, V., Kazlauskaitė, V., Žilinskaitė, V., Vaičaitis, V., & Toleikienė, R. (2020). Seksualinio priekabiavimo prevencijos ir atvejų nagrinėjimo gairės. Vilnius: Lietuvos universitetų rektorių konferencija.

4. Kumar, M. N. (2008). A Review of the Types of Scientific Misconduct in Biomedical Research. *Journal of Academic Ethics*, 6, 211–228.

5. Rekomendacija dėl mokslo ir mokslininkų. UNESCO, 2018. Prieiga per internetą: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000263618_lit/PDF/263618lit.pdf.multi [žiūrėta 2020-07-27]

6. Tarnybos gairės, rekomendacijos (nuolat atnaujinamos), skelbiamos Tarnybos interneto svetainės skiltyje „Rekomendacijos“ (<https://etikostarnyba.lt/rekomendacijos/>).

7. Tauginienė, L., Cibulskienė, J., Berkmanas, T., Janutėnienė, J., Braziulienė, A., Kazlauskaitė, R., Kližentis, V., Toleikienė, R., Zamokas, G., Sipavičienė, S., Vaičaitis, V. & Marozas, V. (2019). *Publikavimo etika: gairės*. Vilnius: Lietuvos universitetų rektorių konferencija.

LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerija 2020-12-30 raštu Nr.SR-5955 (pridedama):

1) Oficialiai vyriausybinio lygiu, remdamasi Vilniaus universiteto pateikta informacija, pripažino, kad dokumentas „*Publikavimo etika: gairės*“ yra nepublikuotas ir galėtų būti priskiriamas prie pilkosios literatūros (*grey literature*), dėl to į Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinę sistemą (toliau – eLABa) nėra numatyta registruoti ir talpinti nepublikuotus tokio tipo dokumentus. Dokumento rūšis „vertimas/knyga“ nekorektiškai atspindi dokumentą (dokumentas iš eLABa buvo pašalintas);

2) Pagal Lietuvos universitetų rektorių konferencijos (toliau – LURK) įstatus LURK leidybinės veiklos nevykdo. Dokumentas „*Publikavimo etika: gairės*“ buvo paviešintas LURK interneto svetainėje kaip naudinga informacija darbui (LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerija nedetalizuota, kokiam darbui prasmingas pilkosios literatūros naudojimas).

Deja, analogiškas išvadas, ko gero, tektų pateikti ir dėl Rekomendacijų 2 priede rekomenduojamo veikalų „*Seksualinio priekabiavimo prevencijos ir atvejų nagrinėjimo gairės*“.

2020 metais pasirodė LURK veikalas „*Seksualinio priekabiavimo prevencijos ir atvejų nagrinėjimo gairės*“, tarp kurio bendraautorių dar buvo L. Tauginienė (žiūrėti 4 priedą) ir tuomet šis veikalas turėjo dešimt autorių. Tai patvirtina pridedama viena iš veikalų versijų (4 priedas), nors versijų, kaip galima manyti, yra daugiau, o veikalų originalumą neaišku, kas ir kaip galėtų objektyviai patvirtinti:

Lietuvos universitetų rektorių konferencija

Seksualinio priekabiavimo prevencijos ir atvejų nagrinėjimo gairės

Loeeta TAUGINIENĖ, Jolanta JANUTENIENĖ, Agnė BRAZIULIENĖ, Jurga
CIBULSKIENĖ, Tomas BERKMANAS, Virginijus KLIŽENTIS, Rima
KAZLAUSKAITĖ, Viktorija ŽILINSKAITĖ, Vaidotas VARČAITIS, Rina
TOLEIKIENĖ

2020

LURK interneto svetainėje (prieiga internete: <https://lurk.lt/index.php/dokumentai/seksualinio-priekabiavimo-prevencijos-ir-atveju-nagrinejimo-gaires/>) prezentuojamo veikalo bendraautorių kiekis jau sumažėjo iki devynių (modifikuota). Taigi, nurodytos veikalo „*Seksualinio priekabiavimo prevencijos ir atvejų nagrinėjimo gairės*“ kitimo autorių kolektyvo apimtyje aplinkybės patvirtina ne tik pačio veikalo kaip neva leidinio kitimo laike aplinkybes, tačiau ir pailiustruoja autorystės atsisakymo ar netekimo, o gal net atėmimo aplinkybes, nes šiuo metu veikalas pristatomas taip (LURK prašymus ignoruoja):

Lietuvos universitetų rektorių konferencija

Seksualinio priekabiavimo prevencijos ir atvejų nagrinėjimo gairės

Jolanta JANUTĖNIENĖ, Agnė BRAZIULIENĖ, Jurga CIBULSKIENĖ, Tomas BERKMANAS, Virginijus KLIŽENTIS, Rūta KAZLAUSKAITĖ, Viktorija ŽILINSKAITĖ, Vaidotas VAIČAITIS, Rita TOLEIKIENĖ

2020

Kita vertus, jei iš interneto svetainės <https://lurk.lt/index.php/dokumentai/seksualinio-priekabiavimo-prevencijos-ir-atveju-nagrinejimo-gaires/>:

Gairės

Gairės su nuorodomis į susijusius dokumentus

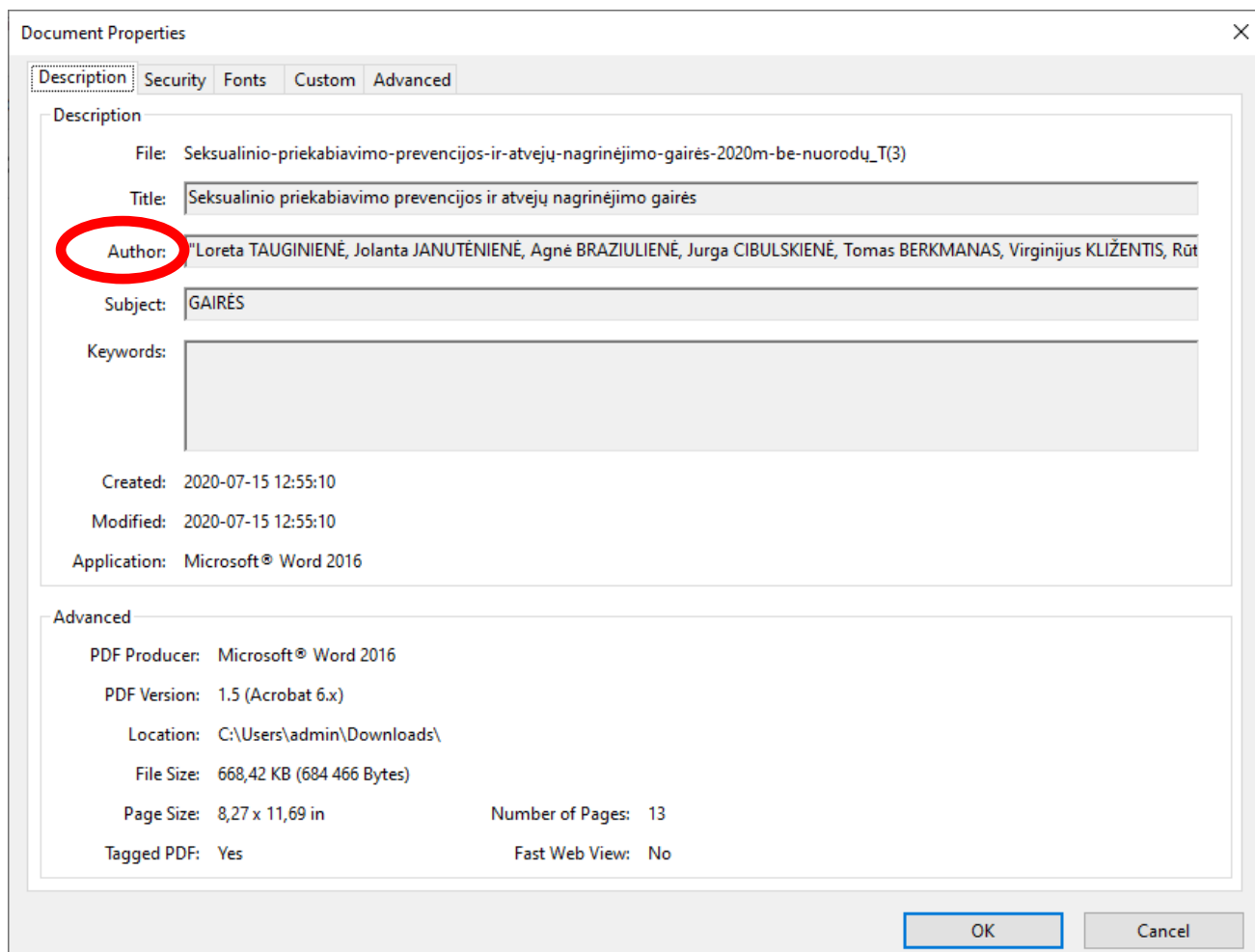
išsisaugomos jose nurodytos bylos (**dvi veikalo versijos (!): viena su nuorodomis, kita – be (!)**):

Seksualinio-priekabiavimo-prevencijos-ir-atveju-nagrinejimo-gaires-2020m_T.pdf

ir

Seksualinio-priekabiavimo-prevencijos-ir-atveju-nagrinejimo-gaires-2020m-be-nuorodu_T.pdf,

o jos peržiūrimos programos *Acrobat Reader* pagalba, galima įsitikinti, kad iš šių bylų „Properties“ dalies „Author“, ko gero, pamiršta taipogi pašalinti autorę L. Tauginienę:

Kadangi minėtu pridėdamu Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2020-12-30 raštu Nr.SR-5955 tvirtinama, kad pagal LURK įstatus LURK leidybinės veiklos nevykdo, toks iš neaiškaus teisėtumo veiklos kilęs veikalas „*Seksualinio priekabiavimo prevencijos ir atvejų nagrinėjimo gairės*“, kai turimos jau net trys šio veikalo versijos, nurodymas **kaip akademinės etikos šaltinio** tos pačios kontrolierės L. Tauginienės 2020-08-25 įsakymu Nr.V-38 patvirtintose Rekomendacijose, kelia abejonių etikos prasme. Tam turėtų būti oficialiai pašalintos abejonės ir pateikti oficialūs paaiškinimai. Deja...

Rekomendacijų 2 priedo 6 punkte yra pateikta ir tokia nuoroda: “6. Tarnybos gairės, rekomendacijos (nuolat atnaujinamos), skelbiamos Tarnybos interneto svetainės skiltyje „Rekomendacijos“ (<https://etikostarnyba.lt/rekomendacijos/>).”

Kontrolieriaus tarnybos interneto svetainės skiltyje „Rekomendacijos“ yra paskelbta Kontrolieriaus tarnybos atstovės **Kamilės Kapočiūtės**, kuri rengė ir aukščiau minėtas Rekomendacijas, 2020 m. lapkritį paskelbtos gairės „Objektyvus ir sąžiningas grupinių darbų vertinimas“ (prieiga internete: https://etikostarnyba.lt/wp-content/uploads/2020/11/Gaires_Objektyvus-ir-saziningas-vertinimas.pdf) (pridedama). Šiame autoriniame K. Kapočiūtės kūrinyje apstu grubių lietuvių kalbos klaidų. Be to:

- 1) Susipažinus su Gairių turiniu, matyti, kad jos sudarytos iš:
  - 1.1) Atsitiktinių šaltinių – neaiški šaltinių atranka ir atrankos kriterijai;
  - 1.2) Jose nėra jokios analizės, o naudojamos paskyros nuostatos – atskiros mintys iš atsitiktinių autorių darbų, neaiški jų selekcija;

2) Neaiški yra autorės K. Kapočiūtės pedagoginė praktika, kuri yra būtina, pateikiant tokio žanro kūrinį;

3) Gairėse pateikiama mokslinių šaltinių analizė neatitinka mokslinės literatūros analizės metodologinių reikalavimų;

4) Sukurtas autorinis darbas pateikiamas Kontrolieriaus tarnybos vardu;

5) Tokios gairės gali kelti didelį rūpestį akademinėi bendruomenei: kaip dėstytojas realiai įsiterps į grupės studentų atliekamą savarankišką darbą;

6) Gairės neatitinka jokių akademinų standartų ir nesuprantama, kodėl jos nėra recenzuotos.

Būtina pastebėti, kad šios gairės iš tiesų susilaukė dėmesio. Dėl jų ir dr. Irma Zeller, kuri yra filologijos (lietuvių kalba) krypties mokslų daktarė, taip pat turinti lietuvių kalbos ir literatūros bakalauro ir magistro kvalifikacinius laipsnius, buvusi Valstybinės lietuvių kalbos komisijos ekspertė-terminologė, universiteto dėstytoja, pateikė savo recenziją (pridedama). Recenzija leidžia teigti, kad autorės K. Kapočiūtės gramatinis ir mokslinis neraštingumas negali tapti nei gramatiniu, nei akademinu raštingumo kelrodžiu. Tai ydinga.

Kai 2020-12-02 raštu kreipiausi į Lietuvos nacionalinę Martyno Mažvydo biblioteką (toliau – Nacionalinė biblioteka), prašydamas informacijos, dėl kokių priežasčių į Nacionalinės bibliotekos katalogus vis dar nėra įtrauktos paskelbtos gairės „*Objektyvus ir sąžiningas grupinių darbų vertinimas*“, Nacionalinė biblioteka 2020-12-29 raštu Nr.SD-20-1515 (pridedama) informavo, kad aptariamoms gairėms taip pat **nėra publikacija** (neva „aktualios informacijos susistemimas vienoje vietoje“).

2021-01-18 prašymu kreipiausi į akademinės etikos ir procedūrų kontrolierių ir prašiau informuoti, dėl kokių priežasčių:

1) Mokslo ir studijų institucijoms rekomenduojama remtis *pilkąja literatūra*, rengiant institucijų etikos kodeksus;

2) Į Kontrolieriaus 2020-08-25 įsakymu Nr.V-38 patvirtintų Rekomendacijų mokslo ir studijų institucijoms dėl akademinės etikos kodeksų rengimo, priėmimo ir įgyvendinimo antrąjį priedą pateko *pilkosios literatūros* šaltiniai;

3) Mokslo ir studijų institucijoms rekomenduojama remtis nerecenzuotu kūrinium – dėl kokių priežasčių gairės „*Objektyvus ir sąžiningas grupinių darbų vertinimas*“ yra nerecenzuotos, ar tai atitinka gerąją praktiką.

Kontrolierius tarnybos 2021-02-12 raštu Nr.S-61 suteikė informaciją (pridedama):

1) Gairės „*Objektyvus ir sąžiningas grupinių darbų vertinimas*“ yra kūrinys;

2) Tokių kūrinių rengimas yra Kontrolieriaus uždavinys;

3) Nesuteikė informacijos:

3.1) Ar gairių „*Objektyvus ir sąžiningas grupinių darbų vertinimas*“ nerecenzavimas atitinka gerąją tarptautinę praktiką;

3.2) Siūlymas mokslo ir studijų institucijoms remtis nerecenzuotu kūrinium atitinka gerąją tarptautinę praktiką.

Atkreipiu dėmesį, kad kūrinio „*Objektyvus ir sąžiningas grupinių darbų vertinimas*“ autorius nėra Kontrolierius, o jo tarnybos valstybės tarnautoja Kamilė Kapočiūtė, apie kurios kvalifikaciją (įskaitant jos išsilavinimą) informacija yra neviešinama.

Kontrolierius tarnybos 2021-03-22 raštu Nr.S-107 suteikė papildomą informaciją (pridedama):

1) Kaip galima suprasti, kūrinius surūšiavo, išskirdamas prevencinio ir rekomendacinio pobūdžio kūrinius, tačiau nenurodė, kokie kūriniai yra nerekomendacinio pobūdžio bei kas yra prevencinio pobūdžio kūrinys, kur yra pateiktos tokių kūrinių skirstymo apibrėžtys, pagal kokius kriterijus kūriniai taip rūšiuojami ir kokiame tiesės akte taip yra nustatyta;

2) Iš išsamaus rašto turinio galima manyti, kad Kontrolieriaus tarnyba yra susipažinusi su rekomendacinio pobūdžio kūrinio samprata ir ją galimai žino;

3) Nesuteikė informacijos, ar siūlymas mokslo ir studijų institucijoms remtis nerecenzuotais kūriniais, rengiant institucijų etikos kodeksus, atitinka gerąją tarptautinę praktiką, atsižvelgiant į nerecenzuoto mokslinio kūrinio vertę ir nežinomą jo autoriaus kompetenciją, nes nesuprato klausimo ir pasiūlė jį patikslinti.

2021-03-30 raštu paprašiau Kontrolieriaus informuoti:

1) Kas yra prevencinio pobūdžio kūrinys;
2) Kas yra rekomendacinio pobūdžio kūrinys, kokie kūriniai yra nerekomendacinio kūriniai, nes gyvename laisvoje šalyje (mano nuomone, tokioje šalyje visi kūriniai yra rekomendacinio pobūdžio) ir įdomu, iš kur gali būti kildinama privalomojo pobūdžio kūrinio samprata;

3) Kur yra pateiktos kūrinių skirstymo į prevencinio pobūdžio kūrinius ir rekomendacinio pobūdžio kūrinius apibrėžtys, pagal kokius kriterijus kūriniai taip rūšiuojami (atskiriami ir identifikuojami) ir kokiame tiesės akte tai yra nustatyta;

4) Ar siūlymas mokslo ir studijų institucijoms remtis nerecenzuotais kūriniais, rengiant institucijų etikos kodeksus, atitinka gerąją tarptautinę praktiką, atsižvelgiant į nežinomą tokio nerecenzuoto kūrinio autoriaus kompetenciją.

Į 2021-03-30 raštu iškeltus klausimus Kontrolierius neatsakė – jo vardu samprotavimus pateikė tik valstybės pareigūnę Lietuvos Respublikoje pavaduojanti pagal darbo sutartį dirbanti Eglė Ozolinčiūtė 2021-04-28 raštu Nr.S-138, tačiau vietoj to, kad būtų konkrečiai atsakyta į iškeltus klausimus, kuriamos naujos teorijos (pridedama). Pasirodo, Lietuvos Respublikos valstybės pareigūną gali pavaduoti ir pagal darbo sutartį dirbantis asmuo, apie kurį viešos informacijos nėra. Iš esmės E. Ozolinčiūtė, pavaduodama kontrolierę L. Tauginiene, laiko save valstybės pareigūną pavaduojančiu asmeniu.

LURK rengtą veikalą “Publikavimo etika: gairės” LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerija¹ oficialiai pripažino **nepublikuotu ir laiko pilkąja literatūra (*grey literature*)**, tačiau Kontrolierius teigia, kad nežino pilkosios literatūros reikšmės²:

Pažymime, kad termino *pilkoji literatūra* reikšmė ir kaip jį reikėtų suprasti Prašymo kontekste Tarnybai nėra žinoma, kadangi tai Ministerijos rašte pavartotas terminas. Atsižvelgiant į tai,

Gal LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerija galėtų surengti (žr. pridedamą 2021-02-08 raštą Nr.SR-4993) seminarą Kontrolieriui šiuo svarbiu klausimu, kurio tyrimus Kontrolierius blokuoja (žr. Seimo valdybos 2021-01-06 protokolą Nr.SV-P-12). Dėl veikalo “Publikavimo etika: gairės”, kurio kūrime/rengime/vertime dalyvavo pats Kontrolierius, Kontrolieriaus tarnyboje 2020-12-30 buvo gautas skundas (žr. Seimo valdybos 2021-01-06 protokolą Nr.SV-P-12), apie kurį akademinėi bendruomenei informacija nepateikiama.

Taip ir lieka neatsakyta:

1) Ar gairių „*Objektyvus ir sąžiningas grupinių darbų vertinimas*“ nerecenzavimas atitinka gerąją tarptautinę praktiką ir kokia yra nerecenzuoto kūrinio *kokybinė* vertė aukštajame moksle, kai nežinoma jo autoriaus kvalifikacija;

2) Siūlymas mokslo ir studijų institucijoms remtis nerecenzuotais kūriniais, rengiant institucijų etikos kodeksus, atitinka gerąją tarptautinę praktiką, atsižvelgiant į nerecenzuoto kūrinio vertę ir nežinomą jo autoriaus kvalifikaciją.

¹ LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2020-12-30 raštas Nr.SR-5955

² Kontrolieriaus tarnybos 2021-02-12 raštas Nr.S-61

O gi gyvename laisvoje šalyje. Ir, mano nuomone, tokioje šalyje visi kūriniai yra rekomendacinio pobūdžio. Lieka intriga, iš kur gali būti kildinama privalomojo pobūdžio kūrinio samprata (gal tai praeitos santvarkos relikto požymis).

PRIDEDAMA:

- 1) LR Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus 2020-08-25 įsakymas Nr.V-38, 10 lapų;
- 2) Lietuvos administracinių ginčų komisijos 2020-12-01 sprendimas Nr.21R-928(AG-788/06-2020), 3 lapai;
- 3) LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2020-12-30 raštas Nr.SR-5955, 2 lapai;
- 4) Veikalo „*Seksualinio priekabiavimo prevencijos ir atvejų nagrinėjimo gairės*“ versija, kurioje tarp autorių nurodoma ir L. Tauginienė;
- 5) K. Kapočiūtės 2020 m. gairės „*Objektyvus ir sąžiningas grupinių darbų vertinimas*“, 10 lapų;
- 6) Dr. Irmos Zeller 2020-12-08 recenzija, 4 lapai;
- 7) Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos 2020-12-29 raštas Nr.SD-20-1515, 2 lapai;
- 8) Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos 2021-02-12 raštas Nr.S-61, 2 lapai;
- 9) Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos 2021-03-22 raštas Nr.S-107, 3 lapai;
- 10) Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos 2021-04-28 raštas Nr.S-138, 3 lapai;
- 11) LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2021-02-08 raštas Nr.SR-493, 1 lapas.

Pagarbiai,

Audrius Armas

